

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Студінський Володимир Аркадійович, кандидат економічних наук, доктор історичних наук, виконавчий директор Науково-дослідного навчального центру «ПринцепС»

а/с 123, м. Київ, 03191, Україна

orcid.org/0000-0002-6513-8612

e-mail: studzinskiw@bigmir.net

Диняк Сергій Васильович, кандидат технічних наук, генеральний директор компанії «Юнігран»,

вул. Михайлівська 20 В, м. Київ, 01001, Україна

e-mail: dyniak@unigran.ua

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Студинский Владимир Аркадьевич, кандидат экономических наук, доктор исторических наук, исполнительный директор Научно-исследовательского учебного центра «ПринцепС»

а/я 123, г. Киев, 03191, Украина

e-mail: studzinskiw@bigmir.net

Дыняк Сергей Васильевич, кандидат технических наук, генеральный директор компании «Юнигран»,

ул. Михайловская 20 В, г. Киев, 01001, Украина

e-mail: dyniak@unigran.ua

DATA ABOUT THE AUTHORS

Studzinski Volodymyr, Ph.D. in Economical Science, D. in Historical Science, Executive Director of the PrincipS Research and Training Center

Box 123, Kiev, 03191, Ukraine

e-mail: studzinskiw@bigmir.net

Dynyak Serhiy, Ph.D. in Technical Sciences, General Director of Unigran Company,

street Mykhailivska 20 V, Kyiv, 01001, Ukraine

e-mail: dyniak@unigran.ua

Подано до редакції 20.11.2021

Прийнято до друку 17.12.2021

УДК: 338.242.42

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51-95-101>

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

**Тірбах Л. В.
Чабан Г. В.**

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що в багатьох країнах світу та в Україні під час економічної кризи та пандемії COVID-19 впало виробництво, впала продуктивність, зменшилась кількість працівників, збільшився рівень безробіття, як в Україні так і в світі. Тому це вплине на зміни структури виробництва та системи оплати праці. Слід також зазначити, що формування ефективної структури стимулювання, організація її обліку залежить від своєчасності та якості виконання робіт, ефективності виробництва, собівартості продукції та багатьох інших аспектів. Тому немає жодних сумнівів щодо актуальності питань аудиту з оплати праці та способів їх вирішення, а навпаки, ця тема вимагає особливої уваги.

***Постановка проблеми.** Аналізуючи методи аудиту обліку заробітної плати експертами, ми виявили, що методика аудиту заробітної плати на теоретичному та практичному рівнях не існує, що пояснюється різними методами визначення мети аудиту. У цьому випадку головне врахувати використання методів безперервної перевірки для організації аудиту заробітної плати, а також можливе використання вибірових та комбінованих методів. Хоча питання аудиту заробітної плати є предметом дослідження багатьох науковців, питання практичного застосування методу аудиту заробітної плати українського підприємства залишається актуальним.*

***Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми.** Роботи відомих вчених охоплюють дослідження з актуальних питань, пов'язаних з обліком та аудитом заробітної плати, а саме: Ф. Ф. Бутинець, М. Д. Ведерніков, Ю. А. Верига, Я. Д. Крупка, В. Н. Гончаров, З. В. Гуцайлюк, О. В. Додонов, З. В. Задорожний, А. М. Колот, Т. А. Костишина, Т. Г. Мельник, М. С. Пушкар, В. С. Рудницький, В. В. Сопко, П. Л. Сук, І. Д. Фаріон, П. Я. Хомин, Н. В. Шульга та ін. Слід підкреслити, що хоча науковці провели велику роботу, залишається багато питань, які варті обговорення. Наприклад, покращення оплати праці співробітникам, автоматизація нарахування заробітної плати, контроль оплати тощо.*

***Завдання дослідження.** Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: дослідження основних практичних питань аудиту оплати праці, узагальнення практичного досвіду, та визначити напрямок та спосіб вирішення цієї проблема в Україні.*

Галузь застосування. Результати даного дослідження можуть застосовуватись на підприємствах України для аудиту розрахунків оплати праці, також у начальному процесі при викладанні дисципліни «Економіка праці і соціально-економічні відносини», «Аудит».

Висновки відповідно до статті. У цій статті наголошується на характері аудиту заробітної плати. Перераховані об'єкти аудиту. Визначено найважливіше завдання перевірки розрахунку заробітної плати працівників. За результатами перевірки сформульовано типові порушення обліку заробітної плати. Вказано вид відповідальності за недотримання закону. Перераховано можливі методи вирішення типових бухгалтерських порушень.

Ключові слова: аудит у сфері праці; аудит розрахунків з оплати праці; аудиторська вибірка; типові порушення обліку розрахунків; нарахування з оплати праці.

АУДИТ РАСЧЕТОВ ПО ОПЛАТЕ ТРУДА И ПУТИ ЕГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ

Тирбах Л. В.
Чабан Г. В.

Актуальность темы исследования заключается в том, что во многих странах мира и Украине во время экономического кризиса и пандемии COVID-19 упало производство, упала производительность, уменьшилось количество работников, увеличился уровень безработицы, как в Украине так и в мире. Поэтому это повлияет на изменение структуры производства и системы оплаты труда. Следует отметить, что формирование эффективной структуры стимулирования, организация ее учета зависит от своевременности и качества выполнения работ, эффективности производства, себестоимости продукции и многих других аспектов. Поэтому нет никаких сомнений в актуальности вопросов аудита по оплате труда и способов их решения, а наоборот, эта тема требует особого внимания.

Постановка проблемы. Анализируя методы аудита учета заработной платы экспертами, мы обнаружили, что методика аудита заработной платы на теоретическом и практическом уровнях не существует, что объясняется разными методами определения цели аудита. В этом случае главное учесть использование методов непрерывной проверки для организации аудита заработной платы, а также возможное использование выборочных и комбинированных методов. Хотя вопрос аудита заработной платы является предметом исследования многих ученых, вопрос практического применения метода аудита заработной платы украинского предприятия остается актуальным.

Анализ последних исследований и публикаций, в которых начато решение данной проблемы. Работы известных ученых охватывают исследования по актуальным вопросам, связанным с учетом и аудитом заработной платы, а именно: Ф. Ф. Бутинец, М. Д. Ведерников, Ю. А. Верига, Я. Д. Крупко, В. Н. Гончаров, З. В. Гуцайлук, О. В. Додонов, З. В. Задорожный, А. М. Колот, Т. А. Костышина, Т. Г. Мельник, М. С. Пушкар, В. В. Сопко, П. Л. Сук, И. Д. Фарион, П. Я. Хомин, Н. В. Шульга и др. Следует подчеркнуть, что хотя ученые провели большую работу, остается много вопросов, которые стоят обсуждения. Например, улучшение оплаты труда сотрудникам, автоматизация начисления заработной платы, контроль оплаты и т.д.

Задание исследования. Для достижения этой цели поставлены следующие задачи: исследование основных практических вопросов аудита оплаты труда, обобщение практического опыта и определить направление и способ решения этой проблемы в Украине.

Область применения. Результаты данного исследования могут применяться на предприятиях Украины для аудита расчетов оплаты труда, а также в начальном процессе при преподавании дисциплины «Экономика труда и социально-экономические отношения», «Аудит».

Выводы в соответствии со статьей. В этой статье отмечается характер аудита заработной платы. Объекты аудита. Определена важнейшая задача проверки расчета заработной платы работников. По результатам проверки сформулированы типовые нарушения учета заработной платы. Указан вид ответственности за несоблюдение закона. Перечислены возможные методы разрешения типовых бухгалтерских нарушений.

Ключевые слова: аудит в сфере труда; аудит расчетов по оплате труда; аудиторская подборка; типичные нарушения учета расчетов; начисления по оплате труда.

AUDIT OF PAYROLL AND WAYS OF ITS IMPROVEMENT

Tirbakh Lesya
Chaban Galina

Relevance of the article. Many countries of the world and Ukraine, during the economic crisis and the COVID-19 pandemic, production fell, productivity fell, the number of workers decreased, and the unemployment rate increased, both in Ukraine and in the world. Therefore, this will affect the change in the structure of production and the system of remuneration. It should be noted that the formation of an effective incentive structure, the organization of its accounting depends on the timeliness and quality of work, production efficiency, production costs and many other aspects. Therefore, there is no doubt about the relevance of audit issues on remuneration and ways of solving them, but on the contrary, this topic requires special attention.

Formulation of the problem. Analyzing the methods of auditing payroll accounting by experts, we found that the methodology for auditing payroll at the theoretical and practical levels does not exist, which is explained by

different methods of determining the purpose of the audit. In this case, the main thing to consider is the use of continuous verification methods for organizing a payroll audit, as well as the possible use of selective and combined methods. Although the issue of audit of wages is the subject of research by many scientists, the question of the practical application of the method of audit of wages of a Ukrainian enterprise remains relevant.

Analysis of recent studies and publications, which began to solve this problem. *The works of famous scientists cover research on topical issues related to the accounting and audit of wages, namely: F. F. Butinets, M. D. Vedernikov, Yu. A. Veriga, Ya. D. Krupko, V. N. Goncharov, Z. V. Gutsaylyuk, O. V. Dodonov, Z. V. Zadorozhny, A. M. Kolot, T. A. Kostyshina, T. G. Melnik, M. S. Pushkar, V. V. Sopko, P. L. Suk, I. D. For example, improving employee remuneration, automating payroll, controlling pay, etc.*

Research assignment. *To achieve this goal, the following tasks have been set: study the main practical issues of audit of wages, generalization of practical experience and determine the direction and method of solving this problem in Ukraine.*

Application area. *The results of this study can be used at Ukrainian enterprises for the audit of payroll calculations, as well as in the initial process when teaching the discipline «Labor Economics and Socio-Economic Relations», «Audit».*

Conclusions. *This article notes the nature of a payroll audit. Audit objects. The most important task of checking the calculation of workers' wages has been determined. Based on the results of the audit, typical violations of wage accounting were formulated. The type of liability for non-compliance with the law is indicated. Possible methods for resolving typical accounting violations are listed.*

Key words: *audit in the labor sphere; audit of payroll calculations; audit selection; typical violations of accounting for settlements; accruals for wages.*

JEL Classification: *E24, J33, M41*

Результати дослідження. Заробітна плата – це важлива стаття витрат, яка відіграє важливу роль у формуванні собівартості продукції і, отже, впливає на визначення фінансових результатів підприємства.

Визначити достовірність інформації щодо дотримання законодавства та порядку виплати заробітної плати, відображеної у фінансовій звітності, бухгалтерському обліку та основних документах, а також загальну оцінку існуючої інформаційної системи заробітної плати та її відповідність законодавству та нормативно-правовим актам, підприємство може отримати шляхом незалежних аудитів. Метою аудиту бухгалтерського обліку заробітної плати є надання аудитором можливості висловити незалежну думку щодо правильності обліку заробітної плати на основі достатніх аудиторських доказів, достовірності вихідних даних, повноти та своєчасності бухгалтерських записів та фінансової інформації. Правильність складання звіту та нарахування заробітної плати відповідає чинному законодавству.

Слід зазначити, що у сфері аудиту праці організація трудового процесу та розрахунки з працівниками виконують функцію збору, аналізу та оцінки інформації про діяльність підприємства. До об'єктів аудиту, як правило, належать усі працівники (включаючи працівників і всіх працівників), їх діяльність та розрахунки з ними. Оскільки аудит виступає в якості різноманітних показників, ми можемо приблизно охарактеризувати ефективність, продуктивність і ефективність робочої сили, ефективність розподілу праці та робочого часу, повноту системи оплати праці.

Однак у процесі перевірки обліку та аудиту заробітної плати прийнято виділяти такі об'єкти: трудова дисципліна та дотримання законодавства про працю, політика оплати праці та її стимулювання, системи внутрішнього контролю операцій із заробітної плати, основні документи обліку праці та їх виплат, фонд оплати праці, рахунок заробітної плати (рахунок № 66), розрахунок податку на доходи фізичних осіб (рахунок № 64) та страхування (рахунок № 65), витрати на оплату праці (№ 23, 91, 92, 93, 94), відрахування на соціальну активність (№ 64 рахунок) 23, 91, 92, 93, 94). Тому аудитор повинні не тільки звертати увагу на дотримання підприємством чинного законодавства та відсутність будь-яких порушень, але й звертати увагу на правильність відрахувань та записів у бухгалтерській та фінансовій звітності компанії.

Погодимось з тим, що до найважливіших завдань аудиту розрахунків з працівниками з оплати праці належать:

- перевірка обліку особового складу працівників підприємства;
- перевірка правильності документального оформлення розрахунків з оплати праці;
- перевірка правильності нарахування основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних і компенсаційних виплат;
- перевірка правильності розрахунку середньої заробітної плати;
- перевірка обґрунтованості віднесення витрат на оплату праці на собівартість продукції або на витрати операційної діяльності, які не включаються до собівартості реалізованої продукції;
- вивчення правильності розподілу витрат на оплату праці між видами готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг) та по звітних періодах;
- перевірка своєчасності розрахунків з працівниками з оплати праці;
- перевірка правильності нарахувань на фонд оплати праці та утримань із заробітної плати, своєчасність їх сплати відповідним органам;
- перевірка стану обліку розрахунків з працівниками з оплати праці;
- перевірка своєчасності виплати заробітної плати тощо [8].

Ми узагальнили та визначили основні організаційні методи аудиту заробітної плати:

- аудит господарських операцій для обчислення заробітної плати та стягнення податків;
- аудит елементів витрат, а саме: витрати на оплату праці та внески на соціальне страхування;
- аудит достовірності інформації про заробітну плату у фінансовій звітності;
- аудит обліку аналізу заробітної плати.

Незалежно від того, який метод аудиту заробітної плати вибрано, методи та методика аудиту залишаються незмінними. Виходячи з вищенаведених методів, потрібно розглянути аудит бухгалтерського обліку заробітної плати в комплексі можливих завдань аудиту бухгалтерського обліку заробітної плати, уточнити напрями і методи та прийняти методики перевірки, а саме: безперервна перевірка, вибіркова та комбінована перевірка, а також процедури аналізу.

Однак, незалежно від організації та методу аудиту заробітної плати, аудиторам необхідно отримувати інформацію про зв'язок системи, формувати інформацію про нарахування заробітної плати на підприємстві.

Методику організації аудиту заробітної плати можна розглядати на основі господарських операцій, пов'язаних із нарахуванням заробітної плати, відрахуваннями та виплатами заробітної плати.

Перерахуємо операції які підлягають перевірці при аудиті заробітної плати:

1. Нарухування заробітної плати: нарахування основної заробітної плати, нарахування додаткової заробітної плати, нарахування винагороди, відпускні, лікарняні, розрахунок середньої заробітної плати.

2. Утримання із заробітної плати: податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), військовий збір (ВЗ), інші неподаткові утримання (аліменти, добровільні відрахування до недержавних пенсійних фондів тощо).

3. Виплати заробітної плати: визначення суми заробітної плати до виплати, виплати через касу, банк, узагальнення інформації на рахунок синтетичного, аналітичного обліку, відображення у фінансовій звітності (баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів).

Розрахунок середньої заробітної плати як позначалось вище, аудит обліку заробітної плати є трудомістким і масштабним, а іноді провести комплексну перевірку неможливо. При плануванні аудиту заробітної плати аудиторі необхідні інші об'єкти аудиту, мета та завдання аудиту, а також метод аудиту. Таким чином, потрібно вирішити, який метод буде використовуватися для аудиту на етапі планування аудиту.

Міжнародний стандарт аудиту 530 «Аудиторська вибірка» [3] регламентує дії аудитора за умови, що аудитор прийняв рішення використати аудиторську вибірку в отриманні аудиторських доказів. Відповідно до МСА 530 аудиторська вибірка – це застосування аудиторських процедур до менш ніж 100% облікових записів (елементів вибірки) в межах залишку на рахунок або класу операцій так, що всі елементи мають шанс бути відібраними.

У той же час отримані результати повинні дозволити отримати не лише аудиторські докази, достатні для характеристики окремих перевірених фактів, а й дозволити поширити висновки на весь загальний набір даних, тобто забезпечити їх достовірність.

Слід пам'ятати, що аудиторська вибірка є ризикованим методом для замовників та аудиторів, оскільки поза вибіркою можуть бути невиявлені порушення та помилки розрахунків, тобто завжди існує ризик недійсності вибіркового аудиту.

Тому, оскільки аудитор не перевіряє всю сукупність під час використання аудиторської вибірки, якщо аудитор використовує метод безперервної перевірки, то він може прийти до висновку, який може відрізнятись від внутрішнього аудиту. Аудитор має використовувати професійне судження як орієнтир, коли вирішує, скільки інформації достатньо для аудиту та які альтернативні методи використовувати для отримання інформації.

Тому аудиторську вибірку не потрібно використовувати при аудиті обліку платіжної роботи за наступні події:

- коли аудиторі виявляють порушення або помилки при раніше отриманій інформації, вони повинні виявити ці порушення та помилки;
- набір даних надто малий, щоб зробити при аналізі правильні висновки.
- коли всі перевірені операції є суттєвими;
- якщо перевіряється аудит заробітної плати працівника певного типу, наприклад, як керівництво суб'єкта господарювання.

Під час проведення перевірки аудиту розрахунків з оплати праці аудитор зазвичай користується вибірковою методикою. Таким чином, він визначає наявні та можливі ризики підприємства і прогнозує шляхи їх запобігання та уникнення. Зокрема, існує типова послідовність та етапи проведення методики аудиту розрахунків з оплати праці, які характерні для будь-якої перевірки.

Делібороніді А. Ю. виділив такі:

- перевірка дотримання законодавства про працю, стан внутрішнього обліку та контролю за трудовим законодавством;
- перевірка організації табельного обліку;
- перевірка правильності оформлення первинної документації і нарахування заробітної плати;
- перевірка розрахунково-платіжних відомостей і особових розрахунків;
- перевірка правильності виплати грошових коштів;
- перевірка стану аналітичного обліку розрахунків з оплати праці [3].

Перевіривши стан бухгалтерського обліку підприємства та ефективність внутрішнього контролю, кількість працівників та кількість, відображених у звітах, різні, чи відповідні показники бухгалтерського обліку

людей, аналіз заробітної плати, відомості про плату заробітної плати, розрахункову інформацію та графік. виявити керівництва, керівників чи бухгалтерів, допущені деякі порушення та помилки.

Детально розглянемо типові порушення та їх характеристики (табл. 1).

Таблиця 1. Найпоширеніші порушення нарахування заробітної плати за результатами аудиту

Порушення	Особливість
Не ведуться табелі обліку робочого часу	Визначається завдяки документальній перевірці. Відсутність табелів обліку робочого часу ускладнює процес розрахунку робочого часу працівників.
Включення до відомостей підставних осіб	Виявляється завдяки зустрічній перевірці. Сприяє ухиленню від сплати податків.
Неповне нарахування та утримання авансів	Виявляється завдяки документальній та зустрічній перевірці
Неправильне зазначення обсягів виконаних робіт	Виявляється в результаті зіставлення виконаних обсягів робіт, які зафіксовані в первинній документації з аналогічними показниками технологічних карт.
Невірний розрахунок податку на доходи фізичних осіб (ПДФО)	Визначається завдяки документальній та арифметичній перевіркам
Примусова відпустка більш як 15 календарних днів на рік	Виявляється завдяки перевірці табелів обліку робочого часу, наказів що стосується підприємства
Звільнення працівників з порушенням чинного законодавства	Виявляється завдяки перевірці первинних документів

Джерело: розроблено авторами за даними [1, 7, 9]

Слід зазначити, що за недотримання закону правопорушники можуть бути притягнуті до дисциплінарної, матеріальної, адміністративної та навіть кримінальної відповідальності, встановлені строки-штрафів, повідомлення про помилки-господарські санкції або адміністративну відповідальність.

Законодавство про заробітну плату України постійно змінюється, щоб у вас не було порушень, бухгалтери повинен постійно контролювати порядок розподілу заробітної плати, та стежити за правами трудових громадян. Вони можуть використовувати конкретні джерела та офіційні інформаційні системи в процесі перевірки.

Багато недоліків у проведенні аудиту розрахунків з оплати праці виникають через неефективність роботи облікового апарату на підприємстві, бо функції контролю залишаються поза увагою. Таким чином, можна впровадити окрему посадову особу або ввести до обов'язків управлінського персоналу виконувати нижче перераховані операції:

- 1) контроль за використанням робочого часу та забезпечення зростання продуктивності праці;
- 2) контроль за своєчасним і правильним визначенням сум нарахованої заробітної плати й відрахувань органам соціального страхування та віднесення їх на собівартість продукції (робіт, послуг);
- 3) контроль за здійсненням у встановлені терміни всіх розрахунків з працівниками та службовцями із заробітної плати та інших виплат;
- 4) контроль за використанням фонду заробітної плати та іншими грошовими коштами, які виділяють для оплати праці працівників підприємства;
- 5) перевірка правильності розрахунку виплат за надурочні роботи, роботи у святкові дні, у нічний час тощо;
- 6) контроль за правильністю, своєчасністю та повнотою здійснених операцій бухгалтерською службою [4].

Таким чином, аудитор повинен всебічно розглядати плюси та недоліки використання аудиторських перевірок під час аудиту заробітної плати та поєднувати їх із методами безперервності, якщо це необхідно для покращення якості аудиту. Існують інші методи організації аудиту заробітної плати, через які мають свої переваги та недоліки кожного. Але в кінцевому підсумку залежить від вибору методу відповідно до конкретного об'єкта, мети та аудиту.

Аналіз аудиторської практики показує, що існують два методи вибіркового дослідження, а саме: статистичні та нестатистичні методи. Вибраний метод на етапі планування аудиторської вибірки є предметом професійного судження дипломованого бухгалтера. Використання статистичних методів вимагає використання теорії ймовірності та випадкового вибору на етапах: при визначенні такого обсягу вибірки, при кількісній оцінці результатів дослідження та при визначенні ризику вибіркового дослідження. Використання нестатистичних методів не вимагає дотримання вимог статистичної вибірки.

В загальному вигляді вибіркового методу дослідження має такі етапи: планування; формування вибірки; оцінка вибірки. Підходи фахівців до назви альтернативних методів до формування вибірки різняться, а саме існують такі:

- статистичний та нестатистичний;
- формальний та неформальний;
- формальний та професійного судження;
- статистичний та професійного судження.

Ми вважаємо, що поділ методу статистики та професійного судження є найбільш правильним і повністю правильним. Практичний досвід використання статистичних методів показує, що для цього необхідно спеціальні знання з економіки та статистики, тому аудитори на практиці більше керуються професійними судженнями. Проте, метод вибору був обраний, його використання має залежність від ризиків дослідження вибору, які виявляють ризики за невибраними ризиками та якістю.

Слід зазначити, що аудит фонду оплати праці має давати повну та достовірну інформацію, тому це вплине на прийняття рішень щодо діяльності всього підприємства. Тому також необхідно знайти та зафіксувати показники, пов'язані з погодинної та відрядної оплатою праці, регіональною чи загальнодержавною конкурентоспроможністю заробітної плати.

Значною мірою залежить від аудиторів та їх кваліфікації та професійних можливостей, вони мають бути компетентними в дослідженні питань аудиту оплати праці. Потрібно вміти це робити, постійно підвищувати рівень своїх знань, стежити за змінами законодавства та бухгалтерської діяльності.

Висновки. Ми пропонуємо здійснювати аудиторську перевірку розрахунків з оплати праці за операціями, які було проаналізовано та узагальнено, при цьому поєднувати суцільний та вибірковий методи аудиту. Адже, будь-які помилки, неправильні записи або певні документи автоматично призводять до проблем з нарахуванням заробітної плати, що призведе до низки порушень з найсерйознішими наслідками.

Список використаних джерел

1. Ангеловська, О. В., Синяєва, Л. В. Аудит розрахунків з оплати праці та типові помилки і порушення, що можуть бути виявлені при його проведенні. Збірник наукових праць ТДАУ, 2014, № 1(25). С. 14-18. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139/article/view/6802>
2. Делібороніди, А. Ю., Панченко, О. М. Проблеми організації внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці. Гуманітарний вісник ЗДІА, 2010, № 4. С. 222-228.
3. Кінебас, І. Ю., Чепець, О. Г. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту розрахунків з оплати праці. Бізнесінформ, 2019. №7. С. 225-230. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2019&abstract=2019_7_0_225_230
4. Коротаєва, І. Р. & Рябчук, О. Г. Особливості та проблеми аудиту з розрахунків з оплати праці. Науковий погляд: економіка та управління, 2018. №4 (62), С.123-128. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139/article/view/6802>
5. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Пер. з англ. мови О. В. Селезньов, О. Л. Ольховікова. К. ТОВ «ІАМЦАУ «СТАТУС», 2010. 1028 с. URL: <https://jfub.donnu.edu.ua/article/view/997>
6. Радіонова, Н. Й., Штронда, І. О. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці. Міжнародний науковий журнал, 2016. №11(21). С 104-106. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/8543/1/20171213_205.pdf

References

1. Anhelovs'ka, O. V., Synyayeva, L. V. (2014). *Audyt rozrakhunkiv z oplaty pratsi ta typovi pomylyky i porushennya, shcho mozhut' buty vyyavleni pry yoho provedenni* [Audit of payroll calculations and typical errors and violations that may be detected during it.]. *Zbirnyk naukovykh prats' TDAU – Collection of scientific works of TDAU*, 1(25). 14-18. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139/article/view/6802> [in Ukr].
2. Deliboronidi, A. Yu., Panchenko, O. M. (2010). *Problemy orhanizatsiyi vnutrishn'oho audytu rozrakhunkiv z oplaty pratsi* [Problems of organization of internal audit of payroll]. *Humanitarnyy visnyk ZDIA - Humanitarian Bulletin ZDIA*, 4. 222-228. [in Ukr].
3. Kinebas, I. Yu., Chepets', O. H. (2019). *Shlyakhy vdoskonalennya obliku ta audytu rozrakhunkiv z oplaty pratsi* [Ways to improve the accounting and audit of payroll]. *Biznesinform – Businessinform*, 7. 225-230. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2019&abstract=2019_7_0_225_230 [in Ukr].
4. Korotayeva, I. R. & Ryabchuk, O. H. (2018). *Osoblyvosti ta problemy audytu z rozrakhunkiv z oplaty pratsi* [Features and problems of audit of payroll]. *Naukovyy pohlyad: ekonomika ta upravlinnya – Scientific view: economics and management*, 4(62). 123-128. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139/article/view/6802> [in Ukr].
5. Seleznov O. V., Olkhovikova O. L. (2010). *Mizhnarodni standarty audytu, nadannia vpevnenosti ta etyky: Vydannia 2010 roku* [International Standards on Auditing, Assurance and Ethics: 2010 Edition / Translated from English]. Kyiv: TOV «IAMTsAU «STATUS» [in Ukr].
6. Radionova, N. Y., Shtronda, I. O. (2016). *Problemy obliku ta audytu rozrakhunkiv z oplaty pratsi* [Problems of accounting and audit of payroll]. *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal – International Scientific Journal*, №11(21). 104-106. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/8543/1/20171213_205.pdf [in Ukr].

ДАНІ ПРО АВТОРІВ

Тірбах Леся Віталіївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Чайковського, 5, м. Переяслав, Київська обл., 084001, Україна.
e-mail: tirbakh.lesia@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-4720-0846>
Researcher ID: Y-5529-2018

Чабан Галина Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування, Університет Григорія Сковороди в Переяславі
вул. Чайковського, 7, м. Переяслав, Київська обл., 084001, Україна.
e-mail: halynachaban2@gmail.com
<https://orcid.org/0000-001-5359-316X>

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Тирбах Леся Витальевна кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики Университет Григория Сковороды в Переяславе
ул. Чайковського, 5, г. Переяслав, Киевская обл., 084001, Украина.
e-mail: tirbakh.lesia@gmail.com

Чабан Галина Вікторівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансов учета и налогообложения, Университет Григория Сковороды в Переяславе
ул. Чайковського, 7, г. Переяслав, Киевская обл., 084001, Украина.
e-mail: halynachaban2@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHORS

Tirbakh Lesya, PhD, Assistant Professor of Economics Department, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
5, Chaykovskogo st., Pereiaslav, Kyiv region, 08401, Ukraine
e-mail: tirbakh.lesia@gmail.com

Chaban Galina, PhD, Assistant Professor of Finances, Accounting and Taxation Department, Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav
7, Chaykovskogo st., Pereiaslav, Kyiv region, 08401, Ukraine
e-mail: halynachaban2@gmail.com

Подано до редакції 12.11.2021
Прийнято до друку 06.12.2021

УДК 658: 657.446:338.48

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-51-101-111>

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Перчук О. В.
Пеньковський В. С.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти організації функціонування, ведення обліку та здійснення оподаткування суб'єктів туристичного бізнесу.

Метою статті є розроблення наукових підходів і методичних рекомендацій щодо організації діяльності, ведення обліку та оподаткування суб'єктів малого бізнесу туристичної сфери.

Методологія проведення роботи. Методологічною основою дослідження є загальнотеоретичні методи наукового пізнання, основні підходи та положення щодо правового та облікового забезпечення функціонування суб'єктів малого бізнесу туристичної галузі, що висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Для виконання поставлених завдань використано методи: діалектичний метод пізнання – для аналізу законодавчо-нормативних документів та наукових праць вчених, що стосуються проблематики організації діяльності, облікового забезпечення та оподаткування; аналізу та синтезу - при дослідженні та узагальненні зарубіжного та вітчизняного досвіду теоретико-методичних основ обліку та оподаткування діяльності туристичних фірм; статистичний метод – для аналізу та зіставлення статистичних даних, що стосуються функціонування суб'єктів малого бізнесу у вітчизняній туристичній сфері; абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень та формулювання висновків.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використанні в сфері туризму при організації діяльності, облікового забезпечення та оподаткування суб'єктів малого бізнесу даної галузі.

Результати і висновки роботи. На основі проведеного дослідження визначено сутність туристичної діяльності, охарактеризовано основних її суб'єктів, зокрема увагу зосереджено саме на суб'єктах малого бізнесу, визначено їх роль в економіці країни. Досліджено діючу практику облікового забезпечення функціонування та управління суб'єктами туристичної галузі. Детально обґрунтовано відмінності в організації обліку діяльності туроператора і турагента. З'ясовано особливості оподаткування в туристичному бізнесі.

Ключові слова: витрати, доходи, малий бізнес, мале підприємство, туристичне підприємство, суб'єкти туристичного підприємництва, облік, оподаткування.